

Ljudguide till Lunds Stadspark, utskrift

Del 3. Platan

Dialog mellan Peter Linder och Fredrik Emmerfors:

Peter: Här har vi en stor platan med sin typiska, iögonfallande bark. När den spricker upp i stora flagor, som ramlar av trädet, blottläggs olika nyanser av gulaktigt och brunaktigt grönt och grått. Det blir väldigt spektakulärt och ser lite kamouflagefärgat ut.

Fredrik: När började man plantera in plataner i svenska parker?

Peter: Det gjorde man redan på 1800-talet. Det är ju ett vackert träd, så det är lätt att förstå varför man ville ha in det i sortimentet. Det är ju lite på sin nordgräns här i Sverige, men i Skåne går det mycket bra. Särskilt Malmö är rikt på plataner. De trivs extra bra i den hårdgjorda ytan som en stad innebär, med alla gator och stenhus. Och här i Lund har vi ett intressant exempel på användning av platan på Clemenstorget. Där står plataner tillsammans med lindar i en rutformation, där de knuthamlas regelbundet.

Fredrik: Det här med hamling kanske du får förklara lite grann. Det är ju ett speciellt begrepp som man använder med träd.

Peter: Ja, det är ett beskärningssätt där man klipper tillbaka grenarna regelbundet och på det sättet får man en väldigt speciell trädform. Att hamla träd kommer ursprungligen från bondesamhället, där man gjorde det för att få kvistar som man sedan använde som foder till djuren. Det gjorde man regelbundet och fick då väldigt mycket tillväxt av skott som man kunde ta. Men sedan har det ju även använts landskapsarkitektmässigt och i parker och trädgårdar, som ett sätt att få en viss stil på träden.

Fredrik: Men just den här platanen som vi står framför nu, den är då inte hamlad.

Peter: Nej, den har fått växa fritt och då blir de ju så här stora och pampiga.

Manus:

Snett bort till höger, bakom platanen, ser du en riktig lekskulptur. Den heter "Tufsen", är gjuten i konststen och är gjord av den danskfödde konstnären Egon Møller-Nielsen. Skulpturen finns i flera exemplar och just det här har stått här sedan 1952. Och namnet Tufsen? Det var smeknamnet på konstnärens treåriga dotter.

Detta är alltså den gamla stadsvallen – en mycket gammal vall som en gång i tiden omgav hela staden Lund och som finns omnämnd redan på 1100-talet. Den hade i början en militär betydelse, och efter freden i Roskilde 1658 blev den under svenskt styre även tullgräns mellan land och stad. Hela vallen runt Lund var nästan 4 km lång, men efter hand som den förlorade sin betydelse som gräns skyfflades den ner i sin vallgrav – hela vägen utom just här, där man lät den vara kvar som betesvall. Och idag finns det 604 meter kvar av den ursprungliga vallen.

1821 övergick förvaltningen av vallen till Universitetet och gick i 70 år under namnet Akademiska Promenaden, fram till 1891. Då gick nyttjanderätten tillbaka igen till staden.

Trädallén på vallen består idag mest av stora, pampiga askar. Tidigare fanns det också många almar längs med vallen, men som med så många andra almar som har dött av almsjukan är de flesta av dem borta nu. Och det är alltså egentligen först när vi passerar den här vallen som vi kommer in i den egentliga stadsparken, den som blev färdig 1911. Och man kan säga att Akademiska Promenaden var ett första steg i bildandet av Stadsparken.

Direkt till vänster ser du nu ett monument över Pehr Henrik Ling, den svenska gymnastikens fader. Den här sandstensreliefen höggs av Malmökonstnären Gunnar Nordborg och restes här 1939, hundra år efter Lings död.